

CANTO GENERAL

kt

pablo neruda
mikis theodorakis

Uitvoeringen vinden plaats op 25 oktober in Groningen, 29 oktober in Winschoten, 1 november in Utrecht en 7 november in de Evenementenhal, Groningen.

De première wordt rechtstreeks uitgezonden door de Ziekenomroep te Groningen.

Van het konsert in Utrecht maakt de VARA radio-opnamen, die te zijner tijd zullen worden uitgezonden.

Canto General

een oratorium voor koor, orkest, alt en bariton van Mikis Theodorakis, op teksten van Pablo Neruda.

Neruda Requiem Aeternam
Amor America
Vienen los pájaros
América insurrecta

Los libertadores
A Emiliano Zapata
La United Fruit Co.
Voy a vivir

Uitvoering: Het koor van het 4 Mei-Projekt.
Instrumentalisten: Bart Eugelink, Dick Rusticus, Jos Kwakman (bouzouki), Willem van Lier, Michiel de Vries (gitaar), Piet Hoeksma (elektr. gitaar), Theo Hoogstins (basgitaar en kontrabas), Siebert Niks, Nanne van der Werff (piano), Peter Deiman, Wim Niemeijer, Grétia Wierenga, Willem de Wit, Ger Wolthuis (slagwerk) en Peter Wijnbergen (pauken).
Dramaturgische adviezen en verzorging van de Spaanse uitspraak: Leo Serrano.

Podiumvormgeving: Henri de Wolf/Forma Aktua.
Grafische vormgeving: Joost Schmidt/Forma Aktua.
Geluid: Ampco, Utrecht. Geluidsregie: Jos Marcus.
Het geheel staat onder leiding van Jan Lameris.

Als solisten treden op: Nelly Frijda en Marius Monkau.

PABLO NERUDA en MÍKIS THEODORAKIS: twee grote eigentijdse kunstenaars. Allebei even barok, ontembaar, vitaal. Even strijdbaar ook, en steeds op zoek naar wegen om hun kunst ín dienst te stellen van wat zij als hun voor-naamste publiek beschouwen: het volk.

De Canto General: uitdrukking van hun wederzijdse vriendschap en solidariteit.

De muziek is voor eenieder te verstaan; de gedichten spreken voor zichzelf.

NERUDA REQUIEM AETERNAM

Neruda Requiem Aeternam
Lacrima για τους Ζωντανούς
America σκλάβα, Σκλάβοι όλοι οι λαοί
Lacrimosa Ήσουν ο στερνός ήλιος
Τώρα κυβερνούν νάνοι
ορφάνεψε η γη
Neruda Requiem Aeternam

NERUDA REQUIEM AETERNAM

Neruda Requiem Aeternam
Lacrima voor de levenden
America slaaf, slaven alle volkeren
Lacrimosa je was de laatste zon
Nu regeren de dwergen
De aarde is verweesd
Neruda Requiem Aeternam

AMOR AMERICA (1400)

*Antes de la peluca y la casaca
fueron los ríos, ríos arteriales:
fueron las cordilleras, en cuya onda raída
el cóndor o la nieve parecían inmóviles:
fue la humedad y la espesura, el trueno
sin nombre todavía, las pampas planetarias.*

*El hombre tierra fue, vasija, párpado
del barro trémulo, forma de la arcilla,
fue cántaro caribe, piedra chibcha,
copa imperial o sílice araucana.
Tierno y sangriento fue, pero
 en la empuñadura
de su arma de cristal humedecido,
las iniciales de la tierra estaban
escritas.*

*Nadie pudo
recordarlas después: el viento
las olvidó, el idioma del agua
fue enterrado, las claves se perdieron
o se inundaron de silencio o sangre.*

AMOR AMERICA (1400)

Vóór pruik en wambuis
waren de stromen, slagaderstromen:
waren de cordilleras, in wier versleten golf
de condor of de sneeuw onbeweeglijk leken:
waren de vochtigheid en het struikgewas, de don
nog zonder naam, de pampa's van de planeten.

De mens was aarde, vaatwerk, ooglid
van het trillende slijk, vorm van het leem,
was Caraibische kruik, chibcha-steen,
keizerlijke roemer of Araucaanse kiezel.
Teder en bloedig was hij, maar op het handvat
van zijn wapen van vochtig kristal
stonden de initialen van de aarde
geschreven.

Niemand kon ze zich
later herinneren: de wind
vergat hen, de taal van het water
werd begraven, de sleutels raakten verloren
of werden overstroomd met stilte of bloed.

*No se perdió la vida, hermanos pastorales.
 Pero como una rosa salvaje
 cayó una gota roja en la espesura,
 y se apagó una lámpara de tierra.
 Yo estoy aquí para contar la historia.
 Desde la paz del búfalo
 hasta las azotadas arenas
 de la tierra final, en las espumas
 acumuladas de la luz antártica
 y por las madrigueras despeñadas
 de la sombría paz venezolana,
 te busqué, padre mío,
 joven guerrero de tiniebla y cobre,
 o tú, planta nupcial, cabellera indomable,
 madre caimán, metálica paloma.*

*Yo, incásico del légamo,
 toqué la piedra y dije:
 Qu ién
 me espera? Y apreté la mano
 sobre un puñado de cristal vacío.
 Pero anduve entre flores zapotecas
 y dulce era la luz como un venado,
 y era la sombra como un párpado verde.*

*Tierra mía sin nombre, sin América,
 estambre equinoccial, lanza de púrpura,
 tu aroma me trepó por las raíces
 bástala copa que bebía, hasta la más delgada
 palabra aún no nacida de mi boca.*

Het leven ging niet verloren, herderlijke broeders.
 Maar als een wilde roos
 viel een rode druppel in het struikgewas,
 en een lamp van aarde werd gedoofd.
 Ik ben hier om de geschiedenis te vertellen.
 Vanaf de vrede van de buffel
 tot het gegeselde zand
 van de laatste aarde, in opgehoopt
 schuim van het Zuidpoollicht,
 en door de gesloopte schuilorden
 van de schaduwrijke Venezolaanse vrede,
 zocht ik jou, mijn vader,
 jonge krijger uit duisternis en koper,
 jou, bruidsplant, ontembare haardos,
 moeder kaaiman, metalen duif.

Ik, Inca van het leem,
 raakte de steen aan en zei:
 wie
 verwacht me? En ik drukte mijn hand
 over een handvol ijl kristal.
 Maar tussen de zapotebloemen ging ik
 en het licht was zacht als een hert,
 en de schaduw was als een groene wimper.

Aarde van mij zonder naam, zonder Amerika,
 meeldraad van evenaar, purperen lans,
 je aroma stijgt tot me op langs de wortels
 tot de beker die ik dronk, tot het rankste
 woord nog niet uit mijn mond geboren.

VIENEN LOS PÁJAROS

*Todo era vuelo en nuestra tierra.
Como gotas de sangre y plumas
los cardenales desangraban
el amanecer de Anáhuac.
El tucán era una adorable
caja de frutas barnizadas,
el colibrí guardó las chispas
originales del relámpago
y sus minúsculas hogueras
ardían en el aire inmóvil,*

*Los ilustres loros llenaban
la profundidad del follaje
como lingotes de oro verde
recién salidos de la pasta
de los pantanos sumergidos,
y de sus ojos circulares
miraba una argolla amarilla,
vieja como los minerales.
Todas las águilas del cielo
nutrían su estirpe sangrienta*

DE VOGELS KOMEN

Alles was vlucht op onze aarde.
Als druppels van bloed en veren
bezoedelden de kardinaal-vogels
de dageraad van Anahuác.
De tucán was een betoverend
doosje geglazuurde vruchten,
de kolibri bewaarde de oorspronkelijke
vonken van de bliksem
en zijn minuscule flakkervuurtjes
brandden in de onbeweeglijke lucht.

De verrukkelijke papegaaien vulden
het ondoorgrondelijk gebladerte
als staven van groen goud
pas ontstegen uit het deeg
van de verzonken moerassen,
en uit hun cirkelronde ogen
blikte een metaalgele ring
oud als de mineralen.
Alle adelaars van de hemel
voedden hun wreed geslacht

*en el azul inhabitado,
y sobre las plumas carnívoras
volaba encima del mundo
el cóndor, rey asesino,
fraile solitario del cielo,
talismán negro de la nieve,
huracán de la cetrería.*

*La ingeniería del hornero
hacía del barro fragante
pequeños teatros sonoros
donde aparecía cantando
El atajacaminos iba
dando su grito humedecido
a la orilla de los cenotes.
La torcaza araucana hacía
ásperos nidos matorrales
donde dejaba el real regalo
de sus huevos empavonados.*

in het onbewoonde azuur,
en op zijn roofdierwieken
vloog boven de wereld
de condor, koning moordenaar,
eenzame monnik van de hemel,
zwarte talisman van de sneeuw,
orkaan van de valkenjacht.

De bouwkunst van het ovenvogeltje
omvormde het geurend leem
tot kleine welluidende schouwburgen
waarin hij zingend optrad.
De atajacaminos stootte
zijn klamme kreet uit
aan de rand van de meren.
De wilde Araucanische duif bouwde
ruige nesten uit struikgewas
waarin ze het koninklijk geschenk
van haar blauwachtig glinsterende eieren legde.

*La loica del Sur, fragante,
dulce carpintera de otoño,
mostraba su pecho estrellado
de constelación escarlata,
y el austral chingólo elevaba
su flauta recién recogida
de la eternidad del agua.*

*Mas, húmedo como un nenúfar,
el flamenco abría sus puertas
de sonrosada catedral,
y volaba como la aurora,
lejos del bosque bochornoso
donde cuelga la pedrería
del quetzal, que de pronto despierta,
se mueve, resbala y fulgura
y hace volar su brasa virgen.*

De loica van het Zuiden, geurend,
zoete timmerman van de herfst,
toonde zijn besterde borst
van scharlaken gesternte,
en de zuidelijke bloedvink verhief
zijn fluit pas opgepikt
uit de eeuwigheid van het water.

Meer nog, vochtig als een waterlelie,
opende de flamingo zijn poorten
van rozerode kathedraal,
en vloog als de dageraad
ver weg van het drukkendhete woud
waar de juwelen hangen
van de quetzal, die plots ontwaakt,
zich in beweging zet, glijdt en schittert
en zijn ongerepte gloed doet opvliegen.

*Vuela una montaña marina
hacia las islas, una luna
de aves que van hacia el Sur,
sobre las islas fermentadas
del Perú.*

*Es un río vivo de sombra,
es un cometa de pequeños
corazones innumerables
que oscurecen el sol del mundo
como un astro de cola espesa
palpitando hacia el archipiélago.*

*Y en el final del iracundo
mar, en la lluvia del océano,
surgen las alas del albatros
como dos sistemas de sal,
estableciendo en el silencio,
entre las rachas torrenciales,
con su espacioso jerarquía
el orden de las soledades.*

Een zeeberg vliegt
naar de eilanden, een maan
van vogels die naar het Zuiden trekken,
over de gistende eilanden
van Peru.

Het is een levende schaduwstroom,
het is een komeet van talloze
kleine harten
die de zon van de wereld verduisteren
als een ster met brede staart
tastend naar de archipel.

En aan het einde van de woedende
zee, in de regen van de oceaan,
doemen de vleugels van de albatros op
als twee raderwerken van zout,
vestigend in de stilte,
tussen de rukkende stormwinden,
met zijn wijdgespannen hiërarchie
de orde van de verlatenheden.

AMERICA INSURRECTA (1800)

*Nuestra tierra, ancha tierra, soledades,
se pobló de rumores, brazos, bocas.
Una callada silaba iba ardiendo,
congregando la rosa clandestina,
hasta que las praderas trepidaron
cubiertas de metales y galopes.*

Fue dura la verdad como un arado.

*Rompió la tierra, estableció el deseo,
hundió sus propagandas germinales
y nació en la secreta primavera.
Fue callada su flor, fue rechazada
su reunión de luz, fue combatida
la levadura colectiva, el beso
de las banderas escondidas,
pero surgió rompiendo las paredes,
apartando las cárceles del suelo.*

OPSTANDIG AMERIKA (1800)

Onze aarde, weidse aarde, eenzaamheden,
bevolkte zich met geluiden, armen, monden.
Een verzwegen klinker bracht brandend,
de ondergrondse roos te samen,
tot de weiden dreunden
bedekt met metalen en galop.

De waarheid was hard als een ploegschaar.

De aarde brak, de begeerte zaaide,
begroef haar ontkiemde propaganda
en werd geboren in de heimelijke lente.
Haar bloem werd verzwegen, haar bundel licht
werd verworpen, de gemeenschappelijke dessem
werd bestreden, de zoen
van de verborgen vlaggen,
maar ze rees op, sloopte de muren
en vergrootte de kerkers van de bodem.

*El pueblo oscuro fue su copa,
recibió la substancia rechazada,
la propagó en los límites marítimos,
la machacó en morteros indomables.
Y salió con las páginas golpeadas
y con la primavera en el camino.
Hora de ayer, hora de mediodía
hora de hoy otra vez, hora esperada
entre el minuto muerto y el que nace,
en la erizada edad de la mentira.*

*Patria, naciste de los leñadores,
de hijos sin bautizar, de carpinteros,
de los que dieron como un ave extraña
una gota de sangre voladora,
y hoy nacerás de nuevo duramente,
desde donde el traidor y el carcelero
te creen para siempre sumergida.*

Hoy nacerás del pueblo como entonces.

*Hoy saldrás del carbón y del rocío.
Hoy llegarás a sacudir las puertas
con manos maltratadas, con pedazos
de alma sobreviviente, con racimos
de miradas que no extinguió la muerte,
con herramientas hurañas
armadas bajo los harapos.*

Het donkere volk was haar beker,
ontving de verdrongen substantie,
propageerde haar tot de grenzen van de zee,
stampte haar fijn in onverbiddelijke mortieren.
En hij ging met de kloppende bladzijden uit
en met de lente op de weg.
Uur van gisteren, middaguur,
uur van vandaag weer, verwachte uur
tussen de dode minuut en zij die ontstaat
op de stekelige leeftijd van de leugen.

Vaderland, je bent geboren uit de houthakkers,
uit de ongedoopte kinderen, uit de timmerlieden,
uit hen die als een vreemde vogel
een druppel gevleugeld bloed schonken,
en vandaag word je hardnekkig herboren
van waaruit de verrader en de cipier
je voor altijd verzonken waanden.

Vandaag net als toen word je geboren uit het volk.

Vandaag rijst je op uit steenkool en dauw.
Vandaag kom je aan de deuren rukken
met je verminkte handen, met brokstukken
overlevende ziel, met trossen
blikken die de dood niet doofde,
met harde werktuigen
die wapens werden onder de lompen.

LOS LIBERTADORES

*Aquí viene el árbol, el árbol
de la tormenta, el árbol del pueblo.
De la tierra suben sus héroes
como las hojas por la savia,
y el viento estrella los follajes
de muchedumbre rumorosa,
hasta que cae la semilla
del pan otra vez a la tierra.*

*Aquí viene el árbol, el árbol
nutrido por muertos desnudos,
muertos azotados y heridos,
muertos de rostros imposibles,
empalados sobre una lanza,
desmenuzados en la hoguera,
decapitados por el hacha,
descuartizados a caballo,
crucificados en la iglesia.*

DE BEVRIJDERS

Hier komt de boom, de boom
van de storm, de boom van het volk.
Uit de aarde rijzen zijn helden
als de bladeren uit het sap,
en de wind slaat de rumoerende
bladermassa stuk,
tot het zaad van het brood
andermaal neervalt in de aarde.

Hier is de boom, de boom
gevoed door naakte doden,
gegeselde en verminkte doden,
doden met ontdane gezichten,
gespietst op een lans,
in elkaar gekronkeld op de brandstapel,
onthoofd dóór de bijl,
gevierendeeld door paarden,
gekruisigd in de kerk.

*Aquí viene el árbol, el árbol
cuyas raíces están vivas,
sacó salitre del martirio,
sus raíces comieron sangre,
y extrajo lágrimas del suelo:
las elevó por sus ramajes,
las repartió en su arquitectura.
Fueron flores invisibles,
a veces, flores enterradas,
otras veces iluminaron
sus pétalos, como planetas.*

*Y el hombre recogió en las ramas
las corolas endurecidas,
las entregó de mano en mano
como magnolias o granadas
y de pronto, abrieron la tierra,
crecieron hasta las estrellas.*

Hier komt de boom, de boom
wiens wortels levend zijn,
hij kreeg de mest van het martelaarschap,
zijn wortels aten bloed,
en hij trok tranen uit de grond:
hij stuwde ze omhoog door zijn takken,
verdeelde ze over zijn architectuur.
Ze werden onzichtbare bloemen,
soms, begraven bloemen,
dan weer verlichtten ze
zijn bloembladen, als planeten.

En de mens plukte in de takken
de hard geworden bloemkronen,
hij gaf ze van hand tot hand,
als magnolia's of granaatbloemen
en plots, spleten ze de grond,
groeiden tot aan de sterren.

*Este es el árbol de los libres.
El árbol tierra, el árbol nube.
El árbol pan, el árbol flecha,
el árbol puño, el árbol fuego.
Lo ahoga el agua tormentosa
de nuestra época nocturna,
pero su mástil balancea
el ruedo de su poderío.*

*Otras veces, de nuevo caen
las ramas rotas por la cólera
y una ceniza amenazante
cubre su antigua majestad:
así pasó desde otros tiempos,
así salió de la agonía
hasta que una mano secreta,
unos brazos innumerables,
el pueblo, guardó los fragmentos,
escondió troncos invariables,
y sus labios eran las hojas
del inmenso árbol repartido,
diseminado en todas partes,
caminando con sus raíces.
Este es el árbol, el árbol
del pueblo, de todos los pueblos
de la libertad, de la lucha.*

Dit is de boom van de vrije mensen.
De boom grond, de boom wolk,
de boom brood, de boom pijl,
de boom vuist, de boom vuur.
Hem overspoelde het toernige water
van ons nachtelijk tijdperk,
maar zijn mast houdt het rad
van zijn macht in evenwicht.

Dan weer, vallen
de takken door woede gekraakt
en een dreigende as
bedekt zijn oude majesteit:
zo kwam hij vanuit andere tijden
zo kwam hij uit de doodstrijd
tot een heimelijke band
ontelbare armen,
het volk, de brokstukken overhield,
onwrikbare stronken verborg,
en zijn lippen waren de bladeren
van de onmetelijke verdeelde boom,
uitgestrooid naar alle kanten,
die voortschreed met al zijn wortels.
Dit is de boom, de boom
van het volk, van alle volkeren
van de vrijheid, van de strijd.

*Asómate a su caballera:
toca sus rayos renovados:
hunde la mano en las usinas
donde su fruto palpitante
propaga su luz cada día
Levanta esta tierra en tus manos,
participa de este esplendor,
toma ty pan y tu manzana,
tu corazón y tu caballo
y monta guardia en la frontera,
en el límite de sus hojas.*

*Defiende el fin de sus corolas,
comparte las noches hostiles,
vigila el ciclo de la aurora,
respira la altura estrellada,
sosteniendo el árbol, el árbol
que crece en medio de la tierra.*

Klamp je vast aan zijn manen:
raak zijn hernieuwde stralen aan:
steek je hand in de fabrieken
waar zijn kloppende vrucht
dag aan dag zijn licht verspreidt.
Hef die grond in je handen,
neem deel aan die pracht,
neem je brood en je appel,
je hart en je paard
en trek de wacht op aan de grens
aan de rand van zijn bladeren.

Verdedig het doel van zijn bloemkronen,
verdeel de vijandige krachten,
bewaak de kringloop van de dageraad,
adem de besterde hoogte in,
die de boom stut, de boom
die groeit in het midden van de aarde.

**A EMILIANO ZAPATA
CON MÚSICA DE TATA NACHO**

*Cuando arreciaron los dolores
en la tierra, y los espinares desolados
fueron la herencia de los campesinos,
y como antaño, las rapaces
barbas ceremoniales, y los látigos,
entonces, flor y fuego galopado ...*

*Borrachita me voy
hacia la capital*

*se emcabritó en el alba transitoria
la tierra sacudida de cuchillos,
el peón de sus amargas madrigueras
cayó como un elote desgranado
sobre la soledad vertiginosa.*

*a pedirle al patrón
que me mandó llamar*

**VOOR EMILIANO ZAPATA
OP DE MUZIEK VAN TATA NACHO**

Toen de droefheid op aarde
verdubbelde en de verdrietige doornen
het erfgoed van de boeren waren,
en net als vroeger, de roofzuchtige
ceremoniële baarden, en de zwepen,
toen, bloem en vuur galopperend ...

Grauwte ik ga
naar de hoofdstad

steigerde in de dageraad van de overgang
de aarde door elkaar geschud door messen,
de peon viel uit zijn bittere bed
als een ontgraande mai'skolf
in de duizelingwekkende eenzaamheid.

om aan de patrón te vragen
wie me heeft geroepen

*Zapata entonces fue tierra y aurora.
En todo el horizonte aparecía
la multitud de su semilla armada.
En un ataque de aguas y fronteras
el férreo manantial de Coahuila,
las estelares piedras de Sonora:
todo vino a su paso adelantado,
a su agraria tormenta de herraduras.*

*que si se va del rancho
muy pronto volverá*

*Reparte el pan, la tierra:
te acompaño
Yo renuncio a mis párpados celestes.
Yo, Zapata, me voy con el rocío
de las caballerías matutinas,
en un disparo desde los nopales
hasta las casas de pared rosada.*

*... cintitaspa tu pelo
no llores por tu Pancho ...*

Toen was Zapata grond en dageraad.
Aan de hele horizon verscheen
de menigte van zijn gewapend graan.
In een stormloop van water en grenzen
kwam de ijzerharde bron van Coahuila,
kwamen de sterrestenen van Sonora:
alles kwam naar zijn vroege voetstap,
naar zijn boerenstorm van hoeven.

dat als hij de ranch verlaat
hij gauw terug mag keren

Verdeel het brood, de grond:
ik ga met je mee.
Ik verzaak mijn hemelse wimpers.
Ik, Zapata, ik ga weg met de dauw
van de rijdieren 's morgens vroeg,
met een schot, langs de nopalactussen
naar de huizen met roze wand.

... mooie linten in je haar
schrei niet om je Pancho ...

*La luna duerme sobre las monturas.
La muerte amontonada y repartida
yace con los soldados de Zapata.
El sueño esconde bajo los baluartes
de la pesada noche su destino,
su incubadora sábana sombría.
La hoguera agrupa el aire desvelado:
grasa, sudor y pólvora nocturna.*

*... Borrachita me voy
para olvidarte...*

*Pedimos patria para el humillado.
Tu cuchillo divide el patrimonio
y tiros y corceles amedrentan
los castigos, la barba del verdugo.
La tierra se reparte con un rifle.
No esperes, campesino polvoriento,
después de tu sudor la luz completa
y el cielo parcelado en tus rodillas.
Levántate y galopa con Zapata.*

*... Yo la quise traer
dijo que no...*

De maan slaapt op de paard etuigen.
De opgehoopte en verdeelde dood
ligt neer met Zapata's soldaten.
De slaap verbergt in de bastions
van de zwarte nacht zijn lot,
zijn somber kiemkrachtig dekkleed.
Het vuur groepeert de slaaploze lucht:
vet, zweet en nachtelijk schroot.

... Grauwte ik rij
om je te vergeten ...

We vragen een vaderland voor de vernederde.
Je mes verdeelt het erfdeel
en schoten en strijdrossen intimideren
de martelingen, de baard van de beul.
De grond wordt verdeeld met een geweer.
Hoop maar niet, stoffige boer,
dat je met je zweet het volmaakte licht
en de in stukjes verdeelde hemel cadeau krijgt.
Kom in opstand en galoppeer met Zapata.

... Ik wilde dat ze kwam
maar ze zei neen ...

*México, huraña agricultura, amada
tierra entre los oscuros repartida:
de las espadas del maíz salieron
al sol tus centuriones sudorosos.*

De la nieve del Sur vengo a cantarte.

*Déjame galopar en tu destino
y llenarme de pólvora y arado.*

*... Que si habrá de llorar
pa qué volver...*

Mexico, schrale landbouw, beminde
grond verdeeld onder de duisterlingen:
uit de mai'szwaarden rijzen je zwetende
centurionen op naar de zon.

Uit de Zuidelijke sneeuw kom ik je bezingen.

Laat me mee galopperen met je lot
en me bedekken met stof en ploegen.

... Als we toch gaan wenen
waarom dan terugkeren ...

EMILIANO ZAPATA was in de Mexicaanse revolutie aan het begin van deze eeuw de leider van de kleine boeren. Zijn hervormingsplannen gingen duidelijk verder dan een aantal van zijn (rijke) mede-revolutionairen lief was. Toen de strijd gewonnen was, keerden zij zich tegen hem en lieten hem uiteindelijk vermoorden. In de aspiraties van de Mexicaanse boeren van vandaag de dag leeft hij nog altijd voort.

LA UNITED FRUIT CO.

*Cuando sonó la trompeta, estuvo
todo preparado en la tierra
y Jehová repartió el mundo
a Coca-Cola Inc., Anaconda,
Ford Motors, y otras entidades:
la Compañía Frutera Inc.
se reservó lo más jugoso,
la costa central de mi tierra,
la dulce cintura de América.
Bautizó de nuevo sus tierras
como "Repúblicas Bananas",
y sobre los ynuertos dormidos,
y sobre los héroes inquietos
que conquistaron la grandeza,
la libertad y las banderas,
estableció la ópera bufa:
enajenó los albedríos,
regaló coronas de César,
desenvainó la envidia, atrajo
la dictadura de las moscas,
moscas Trujillo, moscas Tachos,
moscas Carias, moscas Martínez,
moscas Ubico, moscas húmedas
de sangre humilde y mermelada,*

DE UNITED FRUIT COMPANY

Toen de trompet weerklonk, was
alles klaargemaakt op aarde
en Jahweh verdeelde de wereld
tussen Coca-Cola Inc., Anaconda,
Ford Motors, en andere firma's:
de Compania Frutera Inc.
reserveerde voor zichzelf het sappigste,
de centrale kust van mijn aarde,
de zachte leest van Amerika,
Ze herdoopte haar landen
tot "Bananenrepublieken",
en boven de slapende doden,
boven de onrustige helden
die de grootheid, de vrijheid
en de vlaggen hadden veroverd,
vestigde ze de opera buffa:
ze vervreemde de ongeschreven rechten
gaf keizerskronen cadeau,
wekte de begeerte, trok de
dictatuur van de vliegen aan,
Trujillovliegen, Tachosvliegen,
Cariasvliegen, Martinezvliegen,
Ubicovliegen, vliegen nat
van nederig bloed en confituur,

*moscas borrachas que zumban
sobre las tumbas populares,
moscas de circo, sabias moscas
entendidas en tiranía.*

*Entre las moscas sanguinarias
la Frutera desembarca,
arrasando el café y las frutas,
en sus barcos que deslizaron
como bandejas el tesoro
de nuestras tierras sumergidas.*

*Mientras tanto, por los abismos
azucarados de los puertos,
caían indios sepultados
en el vapor de la mañana:
un cuerpo rueda, una cosa
sin nombre, un número caído,
un racimo de fruta muerta
derramada en el pudridero.*

dronken vliegen die zoemen
boven de graven van het volk,
circusvliegen, geleerde vliegen
ervaren in tirannie.

Tussen de bloederige vliegen
legt de Frutera aan,
verzoetend de koffie en het fruit
in haar schepen die als schalen
de schat van onze overspoelde
landen meevoerden.

Ondertussen, in de versuikerde
afgronden van de havens,
vallen Indio's begraven
in de rook van de vroege morgen
een lichaam rolt, een naamloos
ding, een nummer valt,
een tros dode vruchten
uitgestrooid op de mesthoop.

VOY A VIVIR (1949)

*Yo no voy a morirme. Salgo ahora,
en este día lleno de volcanes
hacia la multitud, hacia la vida.
Aquí dejo arregladas estas cosas
hoy que los pistoleros se pasean
con la "cultura occidental" en brazos,
con las manos que matan en España
y las horcas que oscilan en Atenas
y la deshonra que gobierna a Chile
y paro de contar.*

*Aquí me quedo
con palabras y pueblos y caminos
que me esperan de nuevo, y que golpean
con manos consteladas en mi puerta.*

IK ZAL LEVEN (1949)

*Ik zal niet sterven. Nu vertrek ik,
op deze dag vol vulkanen,
naar de menigte, naar het leven.
Hier laat ik de zaken afgehandeld achter,
nu vandaag de pistoolhelden op stap zijn
met de "Westerse cultuur" in hun armen,
met de handen die moorden in Spanje,
en de galgen die schommelen in Athene
en de schande die Chili regeert
en ik houd op met vertellen.*

*Hier blijf ik
met woorden en volkeren en wegen
die me weer verwachten, en die
met besterde handen op mijn deur bonzen.*

4 mei

